

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Cognitione Dei - Quanti nimirum momenti illa fit, & quibus
praesidiis obtineri ab unoqueque hominum possit

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Caput XIX. De immensitate Dei, nempe illius intima, & necessaria in
quibuscunque poßibilibus locis præsentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54487](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54487)

CAPUT XIX.

De Immensitate DEI, nempe illius intima, & necessaria in quibuscunque possibilibus locis presentia.

Priusquam divinæ hujus proprietatis tractationem ingrediar, nonnullas ei universales notitias præmittendas censeo, sinè quibus minùs expeditum Lectoribus ad illius intelligentiam iter pateret. Statuo igitur primò, duas esse magnitudinis species. Altera est corporum, posita in certarum partium numero, putà in vicenis, vel tricenis partibus, unaquaque cubiti, vel palmi modum implente: ità ut tota in partes prædictas, tanquam in propriam sui mensuram dividi queat: nec aliud proinde significat, tantam esse alicujus corporis magnitudinem, quàm posse illud in tot certas partes dividi, seu duplo, vel triplo unum corpus esse altero majus, quàm duplicem, triplicemque ab uno contineri earum partium numerum, in quas alterum dividi potest. Altera est magnitudo, spiritualibus substantiis conveniens, quæ sicut nullis partibus constat, sic

ne-

neque in illas dividi, aut eas pro mensura sui habere potest: sed in sola ejusmodi substantiarum naturali perfectione, & virtute consistit: adeò ut idem sit earum aliquam perfectione, & agendi virtute antecellere alteri, ac eà esse majorem. Statuo secundò, magnitudini rerum respondere spatium, quod occupant, & naturali jure exigunt. Quare, si corpus centum palmos magnitudine sua colligat; per majus, quàm totidem palmorum spatium extendi nequit. Quemadmodum pariter, quantò substantia quæque spiritualis plus, minusve perfectionis, & virtutis à natura habet; tantò majus, vel minus sit spatium necessesse est, in quo existit. Ac propterea ex duobus Angelis, quorum alter utpote naturâ perfectior, in toto decem milliariorum spatio operari simul potest; alter verò minori perfectione præditus, suam operandi virtutem ultra duo milliaria non extendit. Prior spirituali sua magnitudine, vel, ut cum D. Thoma loquar, *per contactum virtutis* (I. p. qu. 8. a. 2. ad 1.) decem milliaria occupabit, tanquam locum sibi naturaliter debitum; posterioris verò amplitudo non nisi duùm milliariorum spatium complebit. Statuo tertio, corpora divisim occupare suum spatium, totum

tum nempe se totis, hásque, aut illas ipsius partes his, aut illis suis partibus: substantias verò spirituales, cum indivisibiles, ac sine partibus sint; singulas quaslibet spatii sibi debiti partes tota sua magnitudine implere. Statuo demum: sicut ad perfectam æternitatem non sufficit duratio undecunque infinita, sed necesse adhuc est, ut tota ejus infinitas nullo non temporis puncto simul præsens existat; sic perfectæ immensitati constituendæ haud sat esse magnitudinem undequaque infinitam, & per possibilia quævis spatia diffusam; sed requiri præterea, ut ejusmodi magnitudo non minus tota in minimo quoque illorum spatiorum, quàm in iis universis existat. Unde consequitur, nullum corpus, esto infinite quaquaversus procurreret, immensum futurum: utpote quod in nulla spatii sui parte infinitum esset: quocirca hæc prærogativa convenire alteri non potest, quàm substantiæ spirituali, perfectionis infinitæ, potentique sine ulla loci mutatione, in quibuslibet possibilibus spatiis operari: ità ut universam eorum amplitudinem indivisæ suæ virtutis præsentia impleat, tam in unoquoque, quàm in omnibus simul infinita, atque tota.

2. Jam verò ex generali hac doctrina ad rem nostram, nempe ad summam DEI magnitudi-

tu-

tudinem, & ad spatium, quod implet, progrediens; dico in tota illum mundi universitate existere, non modò per præsentiam, & potentiam, eò quòd omnia exactissimè videt, ac subjecta penitùs ditioni suæ habet; sed per essentiam quoque quatenus nulla ibi pars, aut res tam exigua reperitur; quin ei necessariò ipse infit, eamque Divinitatis suæ substantiâ contingat, totum interiùs pervadens, & exteriùs amplectens: quemadmodum mare totum replet simul, concluditque immersam suis fluctibus spongiam: aut veluti lux totam permeat, & ambit expositam sibi vitream ampullam. Nisi quòd mare, & lux non tota eademque sua magnitudine illorum corporum & interiora penetrant, & superficiem circumdant, sed alia sui parte illa intus replent, aliâ foris ambiunt. Cùm DEUS eadem indivisa magnitudine, qua circa res omnes creatas extenditur, intra easdem existat: non alius hìc, alius ibi, nec major, ubi majus, & minor, ubi minus occupat spatium, sed in quavis parte, licèt diversa idem, & totus. *Ipsè manet* (verba sunt D. Gregorii) *intrà omnia, & extra omnia: ipse supra omnia, & infra omnia: sursum regens, deorsum continens, extra circumdans, interiùs penetrans. nec alia parte superior, aliâ in-*
fe-

ferior, aut aliâ interior, aliâ exterior: sed unus & idem, totas ubique, præsidendo sustinens, & sustinendo præsidens, circumdando penetrans, & penetrando circumdans. (L. 2. Mor. c. 12.) Quamobrem opportunè, ac providè D. Augustinus nos commonet: Nè quasi spatiosa magnitudine opinemur DEUM per cuncta diffundi, sicut aër aut lux ista diffunditur. Omnis enim hujuscemodi magnitudo minor est in sui parte, quàm in toto. At verò ille non parti rerum partem suam præsentem præbet, & alteri parti alteram partem, æquales æqualibus, minori verò minorem, majorique majorem: sed non solum universitati creatæ, verum etiam cuilibet ejus partì totus pariter adest. (Ep. 57.) Nullum itaque ab objectis corporeis mutuari exemplum possumus, quod illius in creatis rebus existentiam appositè referat; fatiusque fuerit, eum ibi existentem concipere, vel secundum imaginem ab eodem Hipponensi Præsule allatam, (Ibid.) sicut est magna sapientia in homine, cujus corpus est parvum: vel quomodo anima nostro corpori inest, tota in capite, tota in pedibus, tota in quovis alio ejus membro: ità ut eum mente apprehendamus, nihilo minùs toto se intimum cuilibet mundi spatio, quàm si hic, ceu falsò opinati sunt Veteres, magnum animal foret, DEUM pro
ani.

anima inditum suo corpori habens. Quæ imago illum exhibet, non modò cuius creatæ rei præsentissimum, sed præsentiozem etiam, quàm ulla res corporea præsens sibi met sit: cum nulla eiusmodi rerum tota sit in quavis sui parte, ceu totus in quavis mundi parte DEUS est.

3. Et sanè tali DEUM ratione per totam mundi universitatem diffundi, suâque illam spirituali magnitudine ad hunc modum implere, indubitatum Catholicæ Religionis dogma est, in pluribus sacrarum Literarum locis luculenter expressum: ut in Actis Apostolorum, ubi D. Paulum, de DEO affirmantem audimus. (c. 17.) *Non longè est ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, movemur, & sumus: & in prophetia Jeremiæ, ubi DEUS ipsemet de se profitetur: (c. 23.) Numquid non cælum, & terram ego impleo? & apud Vatem Regium, qui modò infinitam tribuit Deo magnitudinem, canens, (Ps. 144.) Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis; modò tam præsentem in quavis mundi parte describit, ut nusquam ab eo liceat recedere: (Ps. 138.) Quò ibo à spiritu tuo & quò à facie tua fugiam? si ascendero in cælum tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sum-*

profero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris; etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Quibus divinis oraculis plurima addere Patrum testimonia possem, sed iis recensendis libens supersedeo, tum nè crebrior, & minùs necessaria ejusdem veritatis repetitio fastidium Lectoribus creet; tum quia opportunior infrà iis utendi erit locus. Satis in præsens sit, duos audire: Cyrillum videlicet Alexandrinum, qui prædictam ubivis existendi rationem, quàm nobis inexplicabilem, tam dignam DEO esse affirmat: (L. 12. Com. in Joa.) *Virtus DEO conveniens est, esse ubique, & inexplicabili modo implere celum, implere terram, capere omnia, à nullo capi: & Isidororum, qui eandem declarare sic nititur: Immensitas divinæ magnitudinis ita est, ut intelligamus eum intrà omnia, sed non inclusum; extra omnia, sed non exclusum: & ideo interiorum, ut omnia contineat: ideo exteriorum, ut incircumscripta magnitudinis suæ majestate omnia concludat.* (L. 1. de Sum. Bon. c. 2.)

4. Quòd si obscura, & nostro captu altior videtur, hæc indivisa totius DEI ubique existentia; at clarissimæ sunt, & à nemine non facile intelligibiles, quæ illam rationes demonstrent. Dubitari siquidem nequit, quin,

ve-

veluti corpora, sic & spirituales substantiæ suam magnitudinem habeant, & secundum eam alicubi sint. Quapropter, si tantum cuique rei spatium debetur; quanta illius est magnitudo, neque aliam hæc habet in rebus incorporeis mensuram, nisi naturalem earum præstantiam, & agendi virtutem; cum perfectio, & virtus agendi, quæ per naturam suam Deo inest, nullis circumscribi limitibus queat; dicendum necessariò est, nullis item limitibus spiritualement illius magnitudinem claudi, nec ullum reperiri posse locum, & spatium, cui intimè præsens non sit. Adde, quod DEUS, ut supra demonstravimus, immutabilis naturâ est, quique nunquam possit moveri, & ad locum, ubi antea non esset, transire. Ergo vel, ubivis locorum existat, necesse est; vel, si alicubi non existit, impossibile omnino erit, eum ibi ullo tempore existere. Quocirca scitè admodum Christianorum quispiam, ab Alcuino relatus, (2. de Trin. c. 7.) interroganti, ubinam DEUS existeret; cedo, inquit, tu priùs, ubinam non existat: innuens hoc responso, stultè quæri locum, in quo sumus ille universitatis Conditor, & Dominus sit: cum nullus assignari locus possit, unde necesse sit, illum semper abesse: & ubi propterea necesse

non sit, eum semper adesse. Idem quippe spectata immutabilitate illius foret, alicubi eum semper non esse, ac debere indè semper abesse. Firmissima prolati argumenti vis est, & plus adhuc ex sequenti dilemate firmamenti atque roboris capiet. Fac enim DEUS, ceu Author libri *de mundo ad Alexandrum* (c. 7.) commentus est, in cælo duntaxat secundùm substantiam suam degat, à reliquo prorsus mundo absens, nisi quatenus, eum indè contemplans, & regens dici potest in eo existere secundùm præsentiam, ceu sol in hemisphærio, quod illuminat, & secundùm potentiam, ceu Princeps in regionibus suo imperio subjectis. Enim verò, si res ità se haberet, alterutra id fieret de causa. Quia ille nimirum alibi, quàm in cælo, degere vel non posset, vel nollet. Atqui non nisi certum, & determinatum aliquod spatiū obtineri à Deo posse, veritati procul dubio, & rationi repugnat; cùm enim nullis illius perfectio, atque virtus coërceatur terminis, nullis quoque coërceci necesse est illius magnitudinem: & si hæc nullos habet, cur certos quospiam habere illius locus necessariò debeat: adeò ut, præter unum aliquod, reliquis omnibus ei perpetuò interdictum sit spatiis? Quisnam hos illi

cir.

circumposuit cancellos? quis ità eum sepiit, conclusitque: super extremam cæli oram, quod illius carcer dici veriùs tunc posset, quàm Regia, imperiosum illud carmen incidens: (*Job. c. 38.*) *Usque huc venies, & non procedes amplius?* Reliquum ergo est, ut suamet ipsum sponte ità se arctasse, & perpetuum à reliquis omnibus extra cælum locis indixisse sibi exilium, dicamus. At quis tam absurdam, insanamque voluntatem potuisse ab eo suscipi credat? Cùm longè optabilius, & melius cuique sit, posse ubivis locorum degere, quàm intrà certa quædam spatia immobiliter fixum, & à reliquis omnibus perpetua necessitate exclusum consistere. Concludatur itaque, posse DEUM totam simul mundi universitatem complere, inque singulis ejus partibus eodem tempore existere, cùm id spatium infinita perfectionis, & virtutis suæ magnitudine amplius non sit: quod si potest ità totam obtinere, alienum ab omni ratione, & fide esse, quod unam tantummodo illius partem delegerit, intrà cujus cancellos, à cæteris quibusque in perpetuum absens, nec laxiùs degendi, unquam potens futurus, se includeret: nisi fortè ab eo id factum dicamus, nè inferioris hujus mundi sordibus majestatis suæ decus pol-

lueret: quæ Apulei, & aliorum quorundam ab Anastasio Synaita relatorum, (L. 2. de Fid. Dogm.) imaginatio fuit: stultissima sanè imaginatio, quæque nusquam posset idoneum, nisi in vacuis capitibus nancisci locum. Perinde ac si lux solis, dum graveolentibus cloacis illabitur, labis aliquid, & fœtoris indè hauriat: aut quasi illustrem Jobi animam ulcerosi corporis sanies fœdaverit. *Sed homines carnalibus sensibus dediti*, (ut animadvertit D. Fulgentius) *etiam ipsum DEUM non possunt, nisi animaliter cogitare.* (Contra Serm. Fast. c. 5.)

5. Et profectò, nisi hujusmodi veritas ex ipsismet humanæ rationis principiis sat constaret; quonam pacto ab iis sapientibus potuisset detegi, queis divinæ Fidei exortibus non aliud in philosophando affulgebat, nisi solius lumen rationis? & tamen quot ex ipsis non modò eam cognoverunt, sed & luculenta prædicatione evulgarunt? Talis certè Pythagoras fuit, qui, teste Salviano, (L. 1. de Gub. DEI) dicebat, *DEUM esse animum per omnes mundi partes commeantem, atque diffusum.* Talis Aratus, è cujus monumentis Virgilius suum illud desumpsit hemistichium: (Eclo. 3.) *Jovis omnia plena.* Talis Annæus Seneca, qui negat, ad ullam mundi partem posse nos converter-

verti, quin DEUM ibi reperiamus præsentem.
 (L. 4. de Benef. c. 8.) *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi Nihil ab illo vacat. Opus suum ipse implet.* Talis Plotinus, qui, inter principia lumine naturæ nota, hanc de DEO ubivis existente persuasionem reponit, (En. 6. L. 5. c. 4.) *Constat, inquit, apud omnes homines, qui de DEO aliquid cogitant, DEUM esse ubique præsentem: subdénstque paulò post in eandem sententiam, id omnino esse institutum humanæ naturæ, ut, si DEUM esse existimat, totum etiam esse ubique arbitretur.* Ità ille, cuius effatum manifestè comprobatur, vulgatissimo hominum usu DEI opem in dubiis quibusque casibus implorandi finè ulla dubitatione, quin, submissa licèt voce, & tacita mente id faciant, audiendi ab eo sint. Quæ fiducia (ceu præclarè animadvertit Arnobius, L. 6. c. Gent.) neutiquam posset ità firma ab iis concipi, nisi persuasum ex naturæ instinctu haberent, eum, cui supplicant, toto se ubique præsentem adesse: ità ut eodem possit tempore audire fufas sibi tam hìc loci, quàm in remotis quibusque aliis regionibus preces, secundùm quæ sapientum tum argumenta, tum suffragia, judicandum cuivis relinquo, ferendane sit absq; stomacho Auerrois temeritas,

tas, quem D. Thomas ob crebras, & crassas hallucinationes suas, *non Peripateticum, sed Peripatetica Philosophiæ depravatorem* (Opusc. 16.) nuncupat: dum quasi Delphicū conscendisset tripodem, oraculi auctoritatem assumens, nil dubitat eorū sententiam, qui Deum esse ubique arbitrantur, puerilem vocare. (Disput. 14. Met.)

O Judicem tum eorū, quos damnat, tum causæ, propter quam eos damnat, prorsus ignarum! si Gregorios, Augustinos, Hieronymos, totque alios Ecclesiæ Doctores clarissimos, profanus homo ignorabat, nihilne etiam, quid spectatissima veteris Philosophiæ lumina, Plotinus, Pythagoras, Trismegistus, de divina immensitate docuerint, cognoverat. An hos pariter præ se adeò despiciebat, ut abecedariis pusionibus annumerandos diceret. Itane puerilis sententia, DEUM esse ubique arbitrantium: sententia, quam ipsamet natura hominum mentibus insculpsit, lectissimisque ingeniorum totius ævi flos unanimi comprobavit suffragio? sed bene habet, quod superciliosus Philosophaster dignam vicem recepit, & à legitimo quidem, longèque majoris, quàm ejus sit, auctoritatis cenfore: cum D. Gregorius Nissenus manifestam esse adeò asseveret doctrinam, quam ipse, quasi puero-

rum

rum propriam explofit; ut eam ignorare puerilis intelligentiæ specimen fit. *Quis ita puerili est ingenio, ut ad universitatem aspiciens, in universitate non credat esse DEUM, in eam subeuntem, eique insidentem? (Catech. c. 25.)*

6. Parum tamen esset ad divinæ magnitudinis decus, totam ab ea, quantacunque est, mundi universitatem compleri. Addo, minimè his illam, aut ullis contineri posse certis limitibus, sed extra ultimi cæli fines, & quidquid creatarum est rerum, per amplissimos immanis vacui, sese undique circumfundentis campos, infinitè ad orientem, ad occasum, ad septemptrionem, ad meridiem excurrere, tota in sui medio, ad tenuissimi puncti instar, rerum existentium universitate relicta. Adcò ut, quemadmodum nullus cogitari potest tantus ante mundi procreationem annorum numerus; quin verum sit, infinitè priùs DEUM extitisse; sic neque ulla extra supremi cæli convexitatem fingi animo queat tam vasta spatorum amplitudo; quin verum sit, DEUM infinitè ulteriùs diffundi: & sicut mens nostra, quantumcunque se ante primæ ævi ortum extendat, nunquam tamen divinæ æternitatis originem deprehendet; ita pariter, quamvis sinè fine ultra mundi spatia contendat, nullo

tamen pacto ad divinæ immensitatis extrema perveniet.

7. Neque verò, sive testium autoritas, sive rationum vis perpendatur, posse id vocari in dubium videtur. Quid enim? nōne in secundo Paralipomenon libro (c. 2.) legimus, tantam esse DEI magnitudinem, ut *Cælum, & cæli cælorum capere eum nequeant?* Quoniam igitur pacto, quem cæli minimè capiunt, intrà cælum tantummodo existat? Humor, qui vase aliquo contineri totus nequit, illo usquequaque completo, necesse est superesse, & reliquum foras diffundi. Nōne Jobi, (c. 11.) *Altior cælo, profundior inferno, longior terrâ, & latior mari mensura ejus esse dicitur?* Quidnam, quæso, aliud hic significatur, nisi illius amplitudine etiam ea excedi, quæ à nobis maxima censentur? Nōne Baruch Prophetam præ admiratione exclamantem audimus, (c. 3.) *Quàm magna est domus DEI, & ingens locus possessionis ejus? Magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus?* Atqui, si non ultra mundum pateret, sine aliquo clauderetur, verèque dici immensus nequiret.

8. Quid de sanctis Patribus dicam? quantum *nubem testium* cogere hic possum, si omnes, imò si vel aliquos tantum propositioni meæ suff-

suffragantes in medium adducam? En Athanasium, qui Serapioni scribens, *DEUM ubique, & extra omnia* reperiri affirmat. (Ep. I.) En Cyrillum Hierosolymitanum, qui idem acutè eruit, ex iis sacrarum Literarum verbis, ubi cælum *DEI* solium appellatur, cùm nequeat, qui in folio residet, ultra illius superficiem non eminere. (Catech. 6.) *Cælum ipse thronus: sed exuperat, & transcendit, qui sedet.* En alium Cyrillum, Alexandria Antistitem, qui & ipse locum *DEO* tribuit: *Extra omnia, & in omnibus.* (L. II. Com. in Joan.) En Basilium, qui eum non in spatiis duntaxat constituit, quæ re ipsa existunt, sed in iis pariter, quæ fingi cogitando possunt: (In Eu. Joa.) *Totum illud, quodcunque mente intellexeris, id ipsum reperies DEO plenum.* En Joannem Damascenū, quo authore divina immensitas (L. I. de Fid. c. 14.) non solum *implet omnia*, verum etiam *super omnia consistit*: dicta idcirco aliàs ab eodem, (Ib. c. 8.) *Complectens omnia, & supraeminens, sinè ulla iniquatione substantiis insistens, & ultra omnia.* En Dionysium Areopagitam, qui *DEO* tribuit vim existendi: (De Div. Nom. c. I. 3. & 9.) *In mundo, circa mundum, supra mundum*: utpote illi, cujus magnitudo *omni magnitudini extrinsecus superfunditur, & supra ex-*
pan-

panditur, omnem complectens locum, omnem ex-
 cedens numerum, omnem transliens infinitatem.
 Additque, si dixerimus existere ipsum in omni-
 bus, quæ sunt; minus dicturos, quem pro illius in-
 finitate, quæ omnia excedit, & amplectitur. Hu-
 jusmodi Græcorum Patrum est sensus, non
 diserta minùs, & concordia asseveratione à La-
 tinis expressus. Testis sit Hilarius, qui, DEI
 locum nè cogitatu quidem posse omnino com-
 prehendi, ait (in secundo de Trinitate libro
 sic scribens) *Curre sensu, si quid putas ei ulti-
 mum esse, eum semper invenies. Quia, cùm sem-
 per intendas; semper est, quò intendas: semper au-
 tem ejus locum intendere, ità tibi est, ut ei esse
 semper sine fine est.* Testis Prosper, cui non
 minùs proprium divinæ immensitatis videtur,
 loca omnia prætergredi, quàm æternitatis om-
 nibus esse antiquiorem temporibus. (*Sent.*
289.) *Utque ævi spatia, ac numeros præcedit, &
 exit, sic nullo immensus cohibetur sine locorum.*
 Testis Leo Magnus, è cujus sententia: (*Hom.*
3. de Nativ.) *DEUS est totus ubique præsens, &
 omnia excedens.* Testis Gregorius, prædicti
 Leonis tam in Petri folio, quàm in Magni no-
 menclatura Successor, à quo DEI immensitas
 sic describitur: (*Hom. 8. in Ezech.*) *Ponamus er-
 go ante oculos mentis, quæ sit illa natura, quæ te-
 net*

nec omnia, implet omnia, circumplectitur omnia, superexcedit omnia, sustinet omnia: nec alia ex parte sustinet, alia superexcedit, neque alia ex parte implet, aliâ circumplectitur; sed circumplectendo implet, implendo circumplectitur, sustinendo superexcedit, superexcedendo sustinet. Idem videre est confirmatum à Seraphico Doctore Bonaventura, secundum quem DE I esse; (Itin. Ment. c. 5.) Quia simplicissimum, & maximum, totum est intrâ omnia, totum extra omnia: confirmatum à Thoma Aquinate, ubi docet: (Quodl. II. a. I.) DEUM esse non tantum in his, quæ sunt, sed etiam in his, quæ possumus imaginari: confirmatum denique, nè longior sim, ab Augustino: dum contrariæ opinionis vanitatem sic redarguit: An fortè substantiam DEI, quam nec includunt, nec determinant, nec distendunt loco, sed fatentur incorporeâ præsentia ubique totam; à tantis locorum extra mundum spatii absentem esse dicturi sunt, & uno tantum, atque in comparatione infinitatis illius tam exiguo loco, in quo mundus est, occupatam? Non opinor eos in hæc vaniloquia progressuros. (De Civ. L. II. c. 5.)

9. Neque post lectissimam hanc Patrum aciem omittendi videntur seu illustres Theologi; commemoratæ illorum sententiæ assertores: uti Gulielmus Parisiensis, Cajetanus,
So-

Soto, Molina, Valentia, Suarez, Hurtadus, Fonseca, Zumel, Becanus, Raynaudus; seu ii Ethnicorum sapientum, qui suum eidem calculum addiderunt. Quos inter præcipuum Trismegisto, ac Plotino locum deberi nemo ibit inficias: cum & hunc disertè dicentem audiamus, (*En. 6. L. 8. c. 18.*) *Intra DEUM omnia esse, tanquam intrà eum, qui est omnium comprehensio, & mensura; & ille palàm profiteatur, DEUM esse ubique, tum in eo, quod est, tum in eo, quod non est: addens inferiùs, nec locum, nec magnitudinem circa eum esse. Omne enim est. Omne autem circa omnia, & per omnia.* (*Pim. c. 5. & 12.*)

10. Quid ergo? hæc tot, tamque insignium Authorum consensio, an non per se sola sufficeret, ad persuadendum cuivis, quod approbat? sed neque aliæ probationes desunt, ex intimis, ut dici solet, propositæ rei visceribus ductæ: ipsæque etiam per se, ad eam extra omne dubium ponendam, sat validæ. Nam, quomodo immensus, & infinitæ magnitudinis DEUS concipi potest, si non nisi certum, finitumque occupat spatium? Quomodo etiam major re ipsa mundo appellari, si, nè transversum quidem digitum, ultra hujus fines prominet? Si infinitæ magnitudinis

COR-

corpus existeret, infinita certè spatia occuparet. Cur ergo protendi minùs debeat spiritalis magnitudo infinita? Adde, quòd, constituentes DEUM in universis, tam quæ existunt, quàm quæ existere possunt spatiis, immobilem simul, & mutari nescium evidenter ostendimus: utpote qui omnia semper, ac necessariò occupans loca, nihil utique novi habet spatii, ad quod acquirendum sese valeat extendere; ceu probè Trismegistus collegit, moveri posse DEUM negans, *Ed quòd omnia in ipso, & ipse in omnibus sit.* (Asc. II.) Cùm è contrario, si eum nusquam opinemur extra mundi fines existere; non facilè appareat, quomodo facta tecta constare illius immobilitas possit. Fac enim, alterum DEUS mundum (ceu procul dubio potest) millenis passuum millibus à præsentis hoc distitum creet. Quæro, num ibi revera, & secundùm suam essentiam præsens existeret, an contra indè abesset. Si abesset, qualisnam dicenda illius immensitas foret, quæ neque creata, & vera quævis loca occuparet? si existeret, quonam pacto nova hæc in loco, ubi ante non erat, existentia, sinè motu, & mutatione intelligi potest?

II. Sed manifestior adhuc fiet doctrinæ pro-

po-

positæ veritas, si duo refutentur principia, quibus opinio contraria suis veluti fundamentis, nititur. Alterum, extra ultimam mundi convexitatem nullum reperiri verum locum, sed purum vacuum, & nihil. Alterum, nullam rem posse in puro vacuo, & nihilo existere. Respondeo igitur, falsam primò esse, quæ ab adversariis statuitur, negationem omnis veri loci, atque spatii extra mundum. Esto quippe nullum ibi sit spatium materiale, & creatum, sunt tamen alia spatia spiritualia, & increata, citra illam determinationem quaquaversum porrecta, divinæ nimirum immensitatis spatia, in quibus consistit DEUS, & innumerabiles mundi possent consistere. Quocirca triplex possumus, cum Leonardo Lessio, spatii genus distinguere, creatum, increatum, & imaginarium. Creatum est terminatio illa exterior, qua unaquæque rerum in mundo existentium, ceu vase quodam sibi apto, & propriâ quantitatis suæ mensurâ concluditur. Increatum est DEI magnitudo, incomprehensibili nobis modo infinitè quaquaversum diffusa. Imaginarium denique locus ille creatus possibilis, quem nostra cogitatio, aliter nesciens divinam immensitatem exprimere, fingit sibi extra mundum

dum infinite in omnem partem extendi. Nam, sicuti divinam æternitatem nequimus mente apprehendere, nisi infinitam concipientes temporum seriem; sic neque divinam imensitatem, nisi infinitam imaginantes extensionem locorum.

12. Falsum item esse, ac temere fictum contendo alterum eorundem principium, affirmans nullam rem posse in mero vacuo, & nihilo existere, si merum vacuum, & nihil accipiat, ut ab ipsis accipitur pro negatione duntaxat omnis loci creati, à re existente distincti. Nam, ut mundum præteream, qui explicari non potest, quo in loco creato, distinctoque à se existat, DEUS certè ante mundi procreationem non minùs verè, proprièque existerat, quàm nunc: & tamen in mero existerat vacuo, ac negatione creati cujusque, & distincti à se loci. Unde, præterquam quòd modò dicti adversariorum principii falsitas palàm ostendatur; firmissimum quoque argumentum eruitur, verè illius, quàm Deo nos tribuimus, in infinito omni extra, & circa mundum vacuo existentie. Admissio siquidem, posse illum in merissimo cujuslibet distincti à se loci, & creatæ rei nihilo existere, imò etiam per omnem mundo prævi-

am æternitatem sic re ipsa extitisse; nulla apparet ratio, cur potius in una tantum aliqua prædicti vacui, seu nihili parte, nempe in ea sola, quæ à mundo occupata est, quàm in alia quapiam majori, & plurium mundorum capaci, tunc fuerit. Ac proinde nulla suppetit ratio ambigendi, quandoquidem potest ille revera esse in vacuo cujuslibet spatii creati; quin possit quoque esse, imò semper fuerit, sempèrque esse debeat in toto infinito vacuo, quod extra mundum concipi potest, tanquam in spatio, quod unicum infinitæ illius magnitudini aptè, congruentèrque respondet.

13. Nemo itaque in supremo universitatis Conditor ullam imaginetur similem ei, quæ creatis rebus inest loci à suo esse distincti necessitatem. Ut ubique ille sit, nullis eget locis, atque spatiis creatis: sed sive hæc adsint, seu desint, eodem semper modo manet in se ipso, inque sua immensitate quaquaversus, tum ubi est, tum ubi non est alter locus, infinite diffusa. Neque ideò magis verè, & propriè in mundo existit, quàm existat in toto extra mundum vacuo, quàmque ante mundum ubique itèm extiterit. Quemadmodum enim, priusquam hunc in lucem educeret, non de-
erat

erat ipsi locus, ubi degeret, sed, ut Tertullianus scribit, (*Contra Prax. c. 5.*) *Solus ipse sibi erat & mundus, & locus, & omnia*; sic neque, postquam illum intrà immensitatem suam peperit, acquisivit, cœpítque habere, in quo existeret, locum: aut intrà novi hujus loci ambitum suam compressit, quæ nullis ante cohibebatur terminis, magnitudinem: sed, retinens eam, qualis, & quàm interminata semper fuit, in illa una duntaxat, quasi in proprio sui loco pergit existere: nisi quòd nunc totà ipsà est intimè præsens exiguo huic puncto, nempe mundo, intra ipsam producto, cui antea, utpote non existenti, verè, ac propriè dici præsens haud poterat. *Ubi erat, antequam mundus fieret*, inquit D. Bernardus, *ibi est*, etiam post mundi effectiõnem: si per totam retro æternitatem commodè, amplèque in se ipso extitit; quidni possit in eodem illo tam antiquo, & idoneo sibi loco æquè commodè, amplèque etiamnum degere? *Ubi erat, antequam mundus fieret, ibi est. In se ipso erat: in se ipso est.* (*L. 5. de Cons.*)

14. Atque hinc est, quod, licèt nulla designari res possit, in qua DEUS verè, intimèque non sit; negat tamen Damascenus, designari ullam posse, in qua ceu in vero, pro-

priorque sui loco ille sit. (L. 1. de Fid. c. 14.)
 DEUS non est in loco, sed ipse est sibi locus. Nec
 alia est Boëtii, & D. Anselmi sententia: quo-
 rum prior distinguit subtiliter inter esse ubique,
 quod tam proprium DEI est, quam per possi-
 bilia quævis loca extendi; & inter esse in qui-
 buslibet locis, quod tam alienum ab eo est, quam
 loco ullo indigere. (De Trin.) DEUS ubique
 est, sed non in loco: Alter verò simili distinc-
 tione utens, adverbium *ubique*, quando divinæ
 existentiae conjungitur, pro omni potius re,
 quam pro omni loco intelligendum esse ad-
 monet. (Monol. c. 22. & 23.) Nam, cum lo-
 cus non illi faciat, quod locus; non irrationabiliter
 dicitur, quia nullus locus est ejus locus. Quemad-
 modum porrò, quia DEUS minimè circum-
 scribitur, & sustentatur à spatiis creatis, ubi
 est; neutiquam, ut in vero suo loco, in iis ef-
 se dicitur; sic, quòd spatia eadem circumscri-
 bit, & sustinet, illa in eo dici possunt, tan-
 quam in verissimo loco suo esse: juxta Apосто-
 li effatum, (Ad Rom. 11.) *Quoniam in ipso sunt
 omnia.* Et hic certè modus loquendi est, quo
 sacri Doctores communiter, de ipsius existen-
 tiâ differentes utuntur: veluti (ut nonnullos
 recenseam) Petrus Damiani: secundum quem
 (Opusc. 36. de Omnip. c. 6.) DEUS est, ut sic
 di-

dixerim, locus illocalis, quia sic in se continet omnia loca, ut non ipse moveatur per loca: Veluti Arnobius, & Dionysius Areopagita, qui Deum vocant, prior (L. 1. c. Gent.) Locum rerum, & spatium, ac fundamentum cunctorum, quaecunque sunt; alter (De Div. Nom. c. 10.) Sedem, & fundamentum, in quo omnia firmantur, & recumbunt: Veluti Tertullianus, à quo DEUS dicitur (Cont. Prax. c. 5.) Esse omnis locus, non ipse in loco: Et veluti D. Augustinus, dum demonstrat ex eadem ratione, unde domus, in qua nos degimus, noster locus est, DEUM pro loco rebus esse, in quibus existit. Aliter nos habitamus in domo, aliter DEUS in sanctis. Tu habitas in domo, si subtracta illa fuerit, cadis: DEUS vero sic habitat in sanctis; ut, si ipse discesserit, illi cadant. In quibus nos habitamus, illa nos continent. In quibus DEUS habitat, ipse illos continet. (In Ps. 123.)

15. Quando igitur affirmamus, DEUM existere in imaginariis omnibus spatiis, nempe in toto illo inani, quod undique circa ultimam mundi superficiem sine ullo termino expanditur; neutiquam dicimus, seu vera ibi reperiri spatia creata, seu illud vacuum, & nihilum instar loci DEO esse. Sed summa omnis sententiae nostrae est, nusquam extra mundum creari aliquid posse, quin DEUS ibi

vice illius rei nunc existat, p̄rque totam retro æternitatem extiterit; ac proinde nullum esse posse ultra præsentis mundi fines absolutum, & omnimodum vacuum, nempe ubi nihil penitus sit: sed aliquod solummodo vacuum, negationem nimirum cuiusvis rei creatæ: cum qua tamen negatione DEUS ibi existat, & eodem sanè pacto, quo intrâ mundum existit: nullum nempe alium habens locum, præter suam immensitatem, quæ infinitis spatiis, & locis creatis æquivalet, eorumque omnium defectum supplere potest. Hæc, inquam, tota est doctrinæ hîc à nobis propositæ summa: de qua sanè sic intellecta non video, quidnam dubii supersit. Constat quippe apud omnes, in iis extra præsentis mundi ambitum imaginariis spatiis, ubi DEUM nos constituimus, posse ab illo alterum mundum produci, & constitui. Cur igitur, ubi nemo diffitetur, possibilem esse novi mundi existentiam, quisquam neget, posse ibi mundi Conditorem existere? Quidnam, rogo, difficultatis, aut absurdi hîc occurrit? Aut quænam ratio priorem illam partem admittendam persuadet; quin multò validiùs posteriori huic suffragetur? Itane verò res creata ad vacuum suo esse occupandum sufficiet, & rerum omni-

mnium Creator eidem per suum esse occupando impar erit? Poterit illa, externo quamvis, & distincto à se loco opus habens, ubi nihil materialis loci est, produci, & permanere: qui autem illam ibi produceret, & loci instar contineret, non poterit per immensitatem suam, quæ universalis est locorum omnium locus, & commune omnium spatiorum spatium existere, ubi nulla, præter ipsam, sint spatia? Poterit certè: & hoc ipso revera pacto existit, tam extra, quàm intra mundi universitatem, tam ubi nihil, quàm ubi quidpiam creatarum est rerum. Cùm enim distincto à se loco minimè indigeat, sed suus ipse, & rerum omnium sit locus, manifestè apparet, tantundem illi, ad ubique existendum, facere nostratum locorum seu defectum, seu copiam: neque illum ideo minùs verè, atque propriè extra mundum, ubi desunt hujusmodi loca, quàm in mundo, ubi adsunt, existere: ut qui nullo pacto ab iis pendet, sed perinde hìc, atque illic, in uno, & eodem semper loco, sua nimirum in substantia, & immensitate immutabiliter manet: cum hoc tantùm discrimine, quòd in mundo rerum omnium creatarum fundamentum, locúsque sit, extra mundum verò toti rerum ibi creabilium universitati pro loco, & fundamento esse possit. †

16. Ergo, quo pacto DEUS concipi debeat, dum secundum immensitatis suæ rationem spectatur. Concipi debet, tanquam esse in omnes latè partes infinitè exporrectū, quòdque necesse sit tam in rebus universis, quæ sunt, quàm extra eas reperiri: sed ità, ut non alium in ipsis habeat, quàm extra ipsas, locum. Cùm ubicunque sit, in se ipso semper subsistat, & ipse sibi proprius sit locus: imò locus primarius, in quo reliqua omnia, & loca subsistant, adeò ut nihil possit creari, & permanere, nisi intrà ipsius immensitatem: neque, quando mundum præsentem creavit, aliud revera fecit, quàm quòd intrà infinitam, & innumerabilibus capiendis mundis parem substantiæ suæ magnitudinem, certum aliquod, ac minimum designaverit spatium, in quo hunc collocaret, quem solum, ex infinito aliorum possibilium numero creare voluit: ultra, & circa ipsum, in sui medio constitutum, latiore incomparabiliter gyro se extendens; quàm ipse ultra, & circa intimum extendatur suæ magnitudinis centrum. Tale, inquam, concipiendum nobis est summum esse divinum; si dignam formare animo libet immensæ illius magnitudinis speciem. Quemadmodum enim, in percensenda causarum

fe.

serie, necesse omnino est ad unam aliquam devenire, quæ, à nulla alia originem ducens, reliquas omnes producat; ità in locorum consideratione certus aliquis necessariò est designandus, qui, à nullo alio contentus, reliquos ipse omnes contineat. Et, sicut divina essentia primum principium, & universalis fons est, unde omnes aliæ oriuntur essentiæ. Sic divina quoque immensitas princeps locus, & commune fundamentum dicendum est, super quo creata quævis loca innitantur, atque innixa consistant.

17. Jam verò, cùm dubitari prorsus nequeat, quin DEUS, ceu ostensum à nobis jam est, infinita sua magnitudine & creatæ cuius rei insit, & per quævis possibilia, ultra rerum creatarum universitatem, spatia extendatur; utilissimæ exercitationis genus fuerit, eum mente interdum concipere, jam primo ex duobus prædictis modo, ceu circa nos existentem, imò & penitus nobis infusum; jam altero, ceu extra ultimam mundi sphæram per imaginaria quævis spatia infinite porrectum. Nam & prior consideratio, identidem frequentata, usui erit, ad jugem DEI memoriam, intimamque cum eo consuetudinem inter medios rerum actus fovendam, & poste-

rior, per otium aliquando usurpata, ad consentaneam infinitæ illius magnitudini reverentiam, admirationemque in animo excitandam, plurimum conferet. Si ergo primâ uti placuerit, quocunque oculos verteris; revoca in memoriam, DEUM ibi totâ suæ Divinitatis substantiâ præsentem existere, & multò quidem excellentiùs, quàm ulla rerum creatarum in eodem illo spatio degentium: cum hæc ita ibi adsint, ut possint indè abesse; ipse verò nullo modo esse possit, quin perpetuò adesse ibi debeat. Inò & singulis rebus, quas præ oculis habes, multò intimiorem eum esse, quàm sibi illæ sint: cum illæ non toto suo esse intrâ quamcunque partem sui sint, ut ipse nullam non earum partem esse suo implet. Hæc, inquam, tecum recogita, & pro indubitato habe illius ibi existentiam non minùs firmiter credens, quàm si visu ipso perciperes: quemadmodum aërem tibi undique circumfundi, quamvis noctu minimè videas, æquè tamen persuasum, certumque habes; atque interdum, cum perspicua id in luce intueris. Tum animo reputa: quonam pacto afficeris, si, quem interiori tantum fide, certissimâ illâ quidem, sed obscurâ adesse ibi tenes; prodigioso in lumine manifestum, & palàm se
pro-

prodentem ipsismet oculis certeres: qua illum animi submissione venereris, quâ fiducia illius benignitati inopiam tuam commendaras, quàm effusè gauderes, ità præsentem habere tuum supremum Conditorem, tuum cælestem Dominum, tuum amantissimum Patrem: statuens postremò, eosdem erga ipsum quanquam solo fidei obtutu spectabilem, tuos esse affectus, atque sensus debere: cum certissimè noveris, divinam ejus substantiam æquè veram, & totam tibi adesse, ac sub extraordinaria, & spectabili illa specie tunc adforet.

18. Sed multò adhuc vivacior repræsentatio DEI erit, si assuescas eum intueri, non coram te solummodo, & in rebus, quascunque aspicias, sed in te ipso etiam tota sua Divinitate existentem: nihilo scilicet minùs tuo corpori infusum, quàm anima eidem se infundat, nec minùs animæ tuæ intimum, quàm illa ipsa in se intimè existat. Nec parum quoque huc faciet, meminisse illorum D. Pauli verborum (*Act. 17.*) *In ipso vivimus, movemur, & sumus:* ità ut, ceu DEUM penitùs, atque assiduè intrà te esse concipis; sic & te simul non alibi, quàm intrà ipsum vivere, moveri, & versari concipias: multò magis ab illius immensitate undique circumseptum, & conclusum; quàm

quàm aviculam ab aëre, intrà quem volat, aut infantem à gravidæ parentis visceribus, quæ illum vitali suo sinu assiduè amplectuntur, vegetant, fovent, ac sustinent: imagine enim verò perquàm apta, ad materna erga imbecillitatem nostram DEI officia exprimenda, quàmque idcirco apud Isaiam ille usurpavit, dilecto suo populo dicens, (c. 46.) *Audite me domus Jacob, qui portamini à meo utero, qui gestamini à mea vulva.* Felix, qui hujusmodi considerationibus familiarem sibi reddet divinæ præsentiaæ usum, eas quàm creberrimè innovans, mentique objectans. Quàm dulce inde animi pabulum, quos intimæ, assiduaque charitatis ardores, quantum alacritatis, & virium, ad quæcunque virtutum exercitia promptè obeunda, percipiet? sed de fructuosissima hac consuetudine, quam nunc non nisi obiter delibavimus, in secunda nostri operis parte fusiùs, ac distinctiùs agemus.

19. Sin autem, præter modò dictas, proximiores repræsentationes, juvat aliquando extraordinariam, magisque exaggeratam formare in animo divinæ magnitudinis speciem; age, mentis obtutum intende, ad Deum contemplandum, qualem secundo supra loco exhibuimus, ultra extremam mundi superficiem
per

per infinita in omnem partem spatia quàm latissimè diffusum : adeò ut totam rerum creaturarum universitatem intra ipsum tibi repræsentantes, quo pacto finita quævis magnitudo potest intrà infinitam spectari, instar minimi scilicet, & vix observabilis puncti, *tanquam momentum stateræ, & gutta roris antelucani, quæ descendit in terram*: prout D. Augustinus solitum se scribit fuisse, divinam immensitatem concipere : (*L. 7. Conf. c. 5.*) proponendo sibi primitus mundanæ totius molis amplitudinem, vastam illam quidem, sed tamen finitam : ac deinde prius Conditorum usquequaque infinitum, omni ex parte ambientem, & penetrantem eam : *tanquam si mare esset ubique, & undique per immensum, infinitum solùm mare ; & haberet intrà se spongiam, quamlibet magnam, sed finitam tamen ; plena esset undique spongia illa ex omni parte sua immenso mari. Sic creaturam finitam, DEO infinito plenam putabam : & dicebam, Ecce DEUS, & ecce, quæ creavit DEUS. Eius itaque mori, exemplòque insistens, attolle in superna oculos, & dic tecum ipse : Quidnam illud est, quod tam longè supra caput meum eminent ? Orbis lunæ est, elementa suo ambitu finiens. Et supra illum quid consequitur ? Alii deinceps, aliique excelsiores cæ-*

li.

li. Et supra illos omnes quid porrò? Deus: & suprà? Quid quæris supra, cùm ad summum deveneris? Nihil supra, & iterum supra, & centies supra, & quoties vis supra est, præter DEUM. Quanto maximo potest conatu, sursum versum mens tendat, nec ullum per totam æternitatem salendi faciat finem; nunquam adeò altè confurget, quin & ibi, quò pervenit, DEUM reperiatur; & infinita adhuc superent spatia, per quæ possit intrà illum altius semper, altiùsque confurgere. Supernus hunc in modum pervagatus, & plena Deo nactus; perge simili mentis discursu reliquas item partes, dexteram, lævam, quæque seu infra, seu ante, seu retro porriguntur, singillatim lustrare: obtutum videlicet in earum unaquaque extendendo, quoad longissimè valet pertingere, tum sic tecum ratiocinando: Quidnam rei superest ultra hæc omnia, quæ video? Alia, atque alia terrarum spatia supersunt. Quid verò trans illa? Aër, quam latissimè diffusus. Et post totam illius extensionem? Crassitudo longè amplior sphaerarum cælestium. Et ultra illas? DEUS. Et ulterius? item DEUS: atque ità deinde semper DEUS, nec aliud quid præter DEUM: adeò ut, quantumcunque ulterius porrò cogitatio procedat,

dat, nunquam possit, nedum totam illius immensitatem transcurrere; sed neque tantum in ea progredi, quin alia perpetuò, & infinitè majora ad novos ampliores processus, ibi spatia reperiat. Demum, post tam varios per divinam immensitatem ubique tibi obviam, & ubique interminatam discursus; quam diversis obtutibus, jam ex una, jam ex alia mundi parte infinitam spectasti; uno obtutu, talem undique contemplandam desume: observansque, vastam hanc mundi molem à latissimè circumfuso, nec usquam desinente illius ambitu, minimum quasi punctum in sui medio relictam; dic cum Augustino: *Ecce uno sub aspectu coadunatum, quidquid cogitari rerum existentium potest: Ecce DEUS, & ecce, quæ creavit DEUS.* Ubi etiam licebit tibi, rursus advertere, &, ceu in quadam imagine expressius intueri, quàm appositè ille, aliàs à nobis memoratus Sapiens, DEUM esse spheram dixerit, *cujus centrum est ubique, circumferentia nusquam.* Cùm, ut palàm vides, è qualibet creatæ universitatis parte necesse sit, per ulteriora, & ulteriora semper spatia illius circumferentiam quærere, nec tamen, post quascunque progressiones, ullo tempore, ullòque in loco eam liceat deprehendere, ut,

utpote quæ tam esse nusquam potest; quàm impossibile est magnitudinem infinitam terminum habere, ubi desinat. Quare non magis medius illi est, qui in terreni orbis centro, quàm qui in suprema cælorum superficie degit, cum uterque infinito undique ambitu ab ea transcendatur: nec proinde ullum potest sive in terris, sive in cælis, sive ultra cælos designari spatium, quod appellari illius centrum, & quasi medium nequeat, æquali undique, quia infinita extensione ab ea circumseptum: nec, si DEUS etiam rerum universitatem centuplò hac præsentem majorem concederet; aliud ipsa quoque existimari posset, quàm novum centrum vastissimæ illius sphæræ, infinitis à dextra ejus parte, infinitis à læva, infinitis sursum, infinitis deorsum, & paribus à quavis parte spatiis extensæ. Quæ, si sedulo cogitatu ruminari, & versare tecum instituas, satagens, juxta Apostoli votum, (*Ad Ephes. 3.*) *Comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum immensitatis divinæ, fieri utique haud poterit; quin ad ejus speciem obstupescas, humilique cum terrore exclames, magnus es Domine, immensus, incomprehensibilis, nostròque non modò intellectu, sed admiratio-*

one etiam major. Absorbetur, & deficit mentis meæ parvitas, intrâ tuæ immensitatem essentia. Quantò illam magis confidero, tantò plus in ea mihi noscendum se objicit: & post amplissima quævis spatia, extra ultimas mundi oras emensa, lassatamque imaginationem vastioribus apprehendendis mensuris; non ultra illius centrum processisse me adverto. Totus itaque à tuo esse circumclusus, totusque eodem plenissimus cum ea, quæ tam infinitæ magnitudini debetur, reverentia, adoro te intrâ me, adoro circa me, adoro in mundo, adoro extra mundum, adoro ubique, nimirum in te ipso, qui tuus es, ac communis rerum omnium locus: locus princeps, immobilis, infinitus, quàmque capax amplectendi suo ambitu, tam potens sustentandi sua vi, quidquid usquam seu existit, seu existere potest locorum: nec aliud ultra habeo extandandum, nisi ut, veluti per essentiam, sic etiam per charitatem tibi semper, & ubique sim præsens.

M m

C A.